

Història

Els Baró de Girona, tres generacions entre flors

Anna Sánchez

Aquesta és la història de tres generacions de la primera família gironina dedicada a la floricultura. Comença a final del 1800, en el moment en què un dels seus membres se sentí atret pel món dels arbres, les plantes i les flors. De manera autodidàctica, Eduard Baró s'inicià en el món de la jardineria sense saber que acabaria essent el negoci dels seus descendents durant molts anys. Gràcies als records de Carme Baró, l'última florista de la família, hem pogut estirar el fil de la memòria dels membres d'aquesta saga que han viscut entre flors més de cent anys.

Ramon Baró, tallant
branques de presseguer.

Eduard Baró va ser la primera persona a Girona que va vendre flors, amb una gran acollida per part del públic

Eduard Baró, el primer venedor de flors de Girona

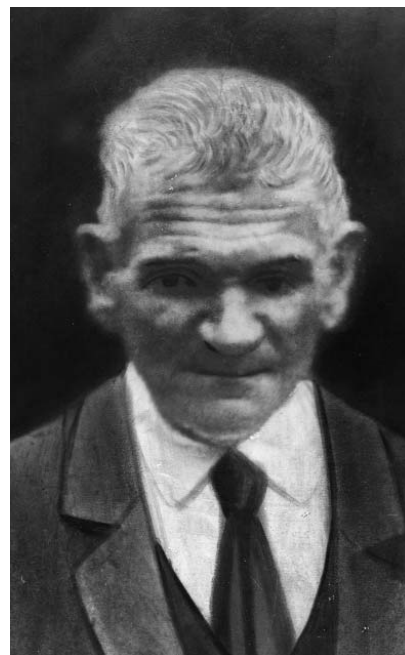
Eduard Baró va néixer a Llançà el 15 de març de 1854 i arribà a Girona quan tot just tenia quatre anys, acompanyat del seus pares, Ramon Baró, fill de Sant Climent Sescebes, i Helena Fàbregas, natural de Llançà, i de la seva germana Dolors, dos anys més gran que ell. Van instal·lar-se al quart pis del número vint-i-tres del carrer de la Barca. Des de molt jove, Baró va començar a treballar de corder. El mes de març de 1880 es va casar amb Maria Masferrer, natural de Tordera, i van tenir dues filles. L'any 1888 van marxar del domicili del carrer de la Barca, ja que el mes de juny d'aquell mateix any Eduard Baró va adquirir la casa número catorze de la pujada de les Pedreres.

Aquesta propietat, Baró la va comprar a la companyia anglesa Aymard & Rùffer, formada per Alfons i Ernest Rùffer, banquers de professió i naturals de Londres. La casa era més petita que ara, però tenia molt de terreny: horts i jardins que arribaven fins a la cantonada del carrer, actualment edificats. A la part posterior de l'immoble també hi havia una gran extensió de terra que confrontava amb el carrer del Carme. En aquesta parcel·la, Eduard Baró hi va plantar figueres, pruners, cirerers, perers, tarongers i mandariners, amb els qual feia empelts i experiments que li donaven molt bons resultats, car aconseguia el gust i la mida de la fruita que ell volia. El darrer arbre d'aquesta colla va morir als voltants de 1960. A poc a poc va anar construint un hort on conreava diverses verdures, primer per al consum familiar i més tard per anar-les a vendre. Paral·lelament a l'hort, va dedicar una bona part del terreny a fer-hi un jardí dividit en petites feixes, el qual aconseguia tenir tot l'any florit. Hi cultivava una gran varietat de pensaments, primaveres (que ell anomenava

marits i mullers), tulipes vermelles, lliris joncs o de Sant Josep, molt apreciats per l'agradable olor que desprenen, frèsies de color blanc-groguenc, gladiols, crisantems, dàlies de varis colors, nards, peònies, narcisos, joncs (*junquillos*), jacints, muguets, violers de color blanc, groc i vermell, violes, llessamins, clavells i clavellines de varies classes i colors i rosers de mil pètals, enfiladissos i baixos. Tal com s'ha dit, Eduard Baró era corder, i tenia la feina al costat de cada seva; tan a prop, que la seva família podia veure des de les finestres com treballava, ajudat per un aprenent, trenant cànem per fer cordes de totes les mides a dalt del turó situat al davant de la casa. Després de la jornada de treball i els caps de setmana es dedicava a l'hort i al jardí, que era l'ocupació que més li agradava.

El mercat de la Rambla

En aquell temps el mercat es feia diàriament a la Rambla, on paraven els pagesos que portaven molta mercaderia, i a l'Argenteria, on es posaven els hortolans que portaven petites quantitats de verdures, fruites, conills, ous o aviram en cistellets i coves petits. A sobre de dos cavallets col·locaven sengles taulons de fusta de color marró, brillants i llisos. En aquesta mena de banc s'asseien els hortolans esquena contra esquena i, amb els cistells al davant dels peus, provaven de vendre la mercaderia tot oferint-la a crits per cridar l'atenció de les minyones i mestresses de casa. Un empleat de l'Ajuntament passava religiosament cada dia a cobrar l'impost als venedors. Com que l'hort dels Baró donava més del que la família consumia, i per altra banda el jardí era sempre ple de flors, Eduard va decidir d'anar a vendre un o dos cops a la setmana al mercat de l'Argenteria. Pel que fa a les verdures, solia portar petites quantitats d'enciams, escaroles,

Eduard Baró, introductor de la floristeria a Girona.

tres o quatre cols, algun bròquil, i faves i pèsols quan era el temps. Pel que fa a la preparació de les flors que volia portar a vendre, la feia amb molta delicadesa. Primer, amb una eina anomenada *arrençador*, extreia les flors de la terra amb gran precisió per no fer malbé ni el bulb ni les arrels cobertes de terra; després embolicava amb molta cura tota la part inferior de la planta amb un tros de paper de diari, com si embolcallés una criatura, i tot seguit ho lligava amb un tros de cordill prim fent una llaçada just per sota les fulles i les flors. A continuació les anava col·locant una al costat de l'altra fent grups de la mateixa mida i color en uns coves rodons molt planers, de manera que quan eren plens només es veien les parts florides. Un cop tenia tots els cistells preparats els carregava en un carretó i ho portava al mercat.

Eduard Baró va ser la primera persona a Girona que va vendre flors, i va tenir una gran acollida per part del públic. Molts dies, a mig matí ja havia

venut tota la mercaderia. Baró no sabia ni llegir ni escriure, però era una persona molt intel·ligent, empenedor i amb una gran sensibilitat. L'any 1889, un any després de l'adquisició de la casa, va comprar un terreny que feia una vessana i mitja a les hortes Massaguer de Santa Eugènia de Ter i el va tenir llogat fins a l'any 1930 a un hortolà perquè el treballés. El 30 de novembre de 1893 va morir la seva esposa, Maria Masferrer, i es va quedar vidu amb les dues nenes petites. Tres mesos després, el mes de febrer de 1894, es va tornar a casar en segones núpcies amb Maria Planas Comamala, natural d'Olot. El 31 de març de 1897, M. Pilar, la més petita de les dues nenes, també va morir, a l'edat de tres anys. El matrimoni Baró-Planas va tenir tres fills: Ramon, Narcisa i Josep.

Ramon Baró, nascut entre flors

Ramon Baró va néixer, podríem dir, entre flors, el 16 de gener de 1895, a la primera floristeria dels Baró, que era la casa familiar. Durant molts anys, a més

Carme Baró, a la botiga del carrer Minali de Girona.

del cultiu de flors a l'espectacular jardí, a la casa s'hi feia la venda de plantes i flors, tal com anunciava un gran cartell pintat al mur de la façana principal. En els anuncis apareguts a la premsa s'informava els clients que per adquirir els rams podien accedir directament al jardí per la porta número 11 del carrer del Carme o a la casa per la pujada de

les Pedreres, número 14. En aquest ambient, doncs, Ramon Baró va anar aprenent del seu pare tots els secrets de la floricultura i va augmentar la varietat de flors cultivades pel seu mestre en el jardí de la casa, plantant a terra lliris d'aigua, llessamins, *Iris spania*, floxs *drummond* blancs, francesilles, anemones, gerberes, amaril·lis i pèsols d'olor; i en testos, ciclàmens, gardènies, peònies i boles de neu. Als catorze anys va entrar a treballar d'aprenent a la impremta Masó del carrer de les Ballesteries i va compaginar l'ofici de tipògraf i el de floricultor durant trenta-cinc anys.

El dia 22 de maig de 1920 es va casar amb Enriqueta Ferrer, una dona molt activa i empenedora que va adaptar-se molt bé a la família i que es va integrar ràpidament en el negoci de les flors. Enriqueta va decidir, juntament amb el seu sogre Eduard, anar a vendre a diferents mercats de Girona i rodalies. Carregats amb enormes cistells plens de flors, els dilluns anaven a Santa Coloma de Farners amb el cotxe de línia del *Xiquitín*, que sortia de la plaça de Sant Agustí; els dimecres es traslladaven a Cassà de la Selva

Rams per a les dones de Macià i Franco

Són molts els rams que la família Baró ha fet per a personatges importants al llarg dels anys. L'any 1930, amb motiu de la visita del rei Alfons XIII i la reina Victòria Eugènia a la nostra ciutat, Ramon Baró i la seva esposa van fer els rams de mà amb els quals es va obsequiar la reina i la infanta, i també van ornamentar el saló dels miralls del Teatre Municipal. Molts anys després, amb motiu de la seva vinguda a Girona, l'encara princesa Sofia de Grècia va rebre de les autoritats gironines un original ram confeccionat pels Baró, igual que en la seva segona visita a la ciutat, ja convertida en reina d'Espanya. També van fer rams per a les esposes del president Macià, del general Franco o del president Pujol. Per a Ava Gardner, durant la seva estada a Girona i a Tossa de Mar pel rodatge de la pel·lícula *Pandora i l'holandès errant*, els Baró van fer diversos rams de mà i els rams de decoració del dormitori de l'hotel Peninsular, on s'allotjava. A Josefina Baker, amb motiu del seu pas per Girona, li van fer rams encarregats pels seus admiradors. I igualment n'han fet per a cantants famosos, com Marcos Redondo, Josep Carreras o Victòria dels Àngels, a la qual se li va oferir un espectacular ram de mil cinc-centes roses, i per a personatges del món de l'art, com Salvador Dalí, del teatre, com Enric Guitart, i de l'esport, com Ladislau Kubala.

L'any 1927 Enriqueta Ferrer, amb bona vista comercial, va demanar els permisos necessaris per instal·lar una parada per vendre flors els dissabtes a la Rambla

amb el tren petit, que sortia de l'estació a les set del matí; els dijous agafaven aquest mateix carrilet per anar al mercat de Llagostera, i els dissabtes, continuant el costum, venien les flors al mercat de l'Argenteria de Girona.

L'any 1927 Enriqueta Ferrer, amb bona vista comercial, va demanar a l'Ajuntament de Girona els permisos necessaris per instal·lar la que va ser la primera parada per vendre flors els dissabtes a la Rambla. Feia un metre i mig de llargada, i en pagaven 5 pessetes. A partir d'aquell any van deixar d'anar al mercat de l'Argenteria. Tres anys més tard, per facilitar les compres dels clients que els dies festius es veien obligats a traslladar-se a la pujada de les Pedreres, els Baró varen sol·licitar d'obrir la parada, situada en l'angle sortint de les voltes, també els diumenges al matí fins a la una del migdia. D'aquesta manera podien servir els petits rams de violetes i altres flors petites que les dames col·locaven en els seus barrets i vestits, i també les camèlies i altres delicades flors que els senyors lluïen al trauc de l'americana abans d'anar a missa i en el posterior passeig que acostumaven a fer abans de dinar. Aquesta parada la van tenir pràcticament fins a l'any 1940, i els darrers anys, com que cada vegada tenien més varietat de flors, l'havien ampliat a tres metres de llargada i en pagaven 15 pessetes.

L'any 1930, el matrimoni Baró-Masferrer ja tenia tres fills: Rosa, Carme —que amb els anys es convertí en la continuadora de la saga dels floristes Baró— i el més petit, Joan. Aquell mateix any, Ramon es va voler fer càrrec de les terres de les hortes Massaguer a Santa Eugènia de Ter, que el seu pare havia tingut llogades durant 40 anys. La finca era completament quadrada i estava repartida en vuit parcel·les. Ramon va plantar molts xiprers en tots els límits de la finca, menys en el que confrontava amb una sèquia

que abastia d'aigua el rec. Paral·lels als xiprers, també va plantar molts *Prunus* de flor doble amb llargues branques florides, dels quals feien grans rams per a decoracions de particulars i també per a l'ornamentació dels passos de Setmana Santa. Amb l'ajut de dos jornaleros i la col·laboració de tots els membres de la família, començà a cultivar una gran varietat de flors, entre les quals hi havia crisantems, dàlies, nards, gladiols, peònies, pensaments, boixacs, *coronados*, perpetuïnes, margarides, esperons de cavaller, roses místiques, centaures, *Gypsophila paniculata*, i també plantes verdes per a l'acompanyament dels rams, com esparregueres, falgueres, tuies, etc. Aquest cultiu ja no es va aturar mai, malgrat que durant els anys de la guerra i la postguerra van haver de dedicar una de les parcel·les del terreny al conreu de patates i verdures per al consum familiar, a causa de l'escassetat d'aliments. Els Baró van tenir aquesta finca fins a la dècada dels vuitanta, anys en els quals aquella zona es va començar a urbanitzar.

L'any 1931 resultà nefast per a la família Baró, ja que van haver de patir tot un seguit de desgràcies. El dia 1 de març es va produir la defunció de l'avi, Eduard Baró; quinze dies després morí el petit Joan, a l'edat de tres anys, víctima d'una malaltia fulminant, i el mes d'agost del mateix any Carme Baró, que tenia cinc anys, va patir un accident molt greu, superat després de molts dies d'hospital. El 1932 els Baró van començar a tenir la representació dels famosos rosers de la marca Dot. A partir d'aquell mateix any i fins al 1936 van fer cada any exposicions particulars i van participar amb molt d'èxit en els concursos de floristeria i jardineria de la ciutat. Aquests concursos i exposicions quedaren interromputs durant els anys de la guerra i la postguerra i tornaren a ressorgir l'any 1943.

El diumenge 4 de febrer de 1940 els Baró van inaugurar la primera floristeria de Girona, al carrer Minali cantonada amb la plaça de les Castanyes. El dia 15 del mateix mes, el diari *El Pirineo* va publicar un article dedicat a la floristeria Baró que, entre altres coses, deia:

La parada dels Baró, primera de venda de flors a la Rambla de Girona, l'any 1927.

Estat actual de l'antiga casa Baró, a la pujada de les Pedreres de Girona.

«Hasta el presente en Gerona no existía con carácter permanente el comercio de las flores, por lo que creemos un acierto la apertura de una tienda de ese género ya que con ello se facilita la adquisición por parte del público de ese elemento ornamental que cada día aparece más imprescindible para embelle-

cer el hogar». Els primers clients que van entrar a la floristeria Baró van ser els amos de Ca la Marieta de la plaça de Sant Agustí, que van comprar uns quants rams per adornar les taules del menjador de la fonda. A partir d'aquell moment els Baró van deixar la parada de sota els porxos de la Rambla.

Concursos i exposicions

Des de l'any 1932 al 1935, la família Baró va organitzar per les Fires de Girona una exposició de roses a la sala d'exposicions de l'Ateneu, situat a la casa número 11 del carrer Carreras Peralta. En aquest gran saló, hi exposaven diverses classes de les famoses roses de la marca Dot, de les quals tenien la representació a Girona. La mostra era molt concorreguda. En aquesta ornamentació hi col·laborava tota la família. Durant la setmana que durava l'exposició es renovaven les roses dues vegades perquè el públic les pogués contemplar sempre fresques. Els Baró també varen participar, entre 1932 i 1936, en els dos concursos anuals que organitzava el mateix Ateneu de Girona, l'un el mes de maig, dedicat als jardiniers i que incloua diverses modalitats, i l'altre per Tots Sants, dedicat exclusivament a crisantems. Ramon Baró va guanyar primers premis a totes les edicions.

El dia de Sant Narcís de 1943, a la Biblioteca Municipal de la Rambla de Girona, es va inaugurar per primera vegada l'exposició de flors i fruits organitzada per la Cambra Agrícola Provincial. Els Baró hi van participar amb un gran muntatge de pèrgoles decorades amb flors. Aquella primera edició va rebre més de dotze mil visitants. A partir de l'any següent el nombre d'expositors va créixer notablement i l'exposició va passar a fer-se a l'Hospici Provincial. Els diners que es recaptaven amb les entrades, que cobraven les mateixes monges de l'hospici, eren per a aquesta institució. El segon any els Baró van ambientar un pati andalús que va merèixer molt bones crítiques. També van exposar amb molt d'èxit l'any següent i el 1946, que va ser el darrer any que es va fer aquesta exposició.

Els Baró van participar sempre a l'exposició de flors de Girona, des de la primera edició, l'any 1954, fins a l'any 1988, coincidint amb el tancament de la floristeria del carrer Minali. La casa dels Baró és plena de records que fan al·lusió a les flors; són moltes les copes, trofeus, medalles, diplomes i reconeixements que aquesta família gironina ha rebut durant tres generacions.

Cinc anys després, el 1945, es va inaugurar a Girona el mercat cobert de la plaça del Lleó, i Ramon Baró va sol·licitar-hi dues parades per a la venda de flors. Aquestes parades tenien els números 122 i 123, estaven situades just al davant de la porta principal del mercat i van ser ateses fins a l'any 1970 per la seva esposa Enriqueta i per la seva filla gran, Rosa. També el mateix any 1945 Ramon Baró va plegar de fer de caixista a la impremta Masó, ja que el volum del negoci familiar cada vegada era més gran i li impedia continuar fent un dels dos oficis que havia exercit simultàniament durant molts anys.

L'any 1947, Ramon Baró va encomanar a l'arquitecte Joan Roca Pinet les reformes i ampliació de la casa familiar. Les obres es van fer entre l'any esmentat i el 1953. La memòria de l'obra preveia un taller de florista i una sala per a l'exposició de flors. Aquest detall permet constatar que la casa de la pujada de les Pedreres, que ja l'any 1910 era el primer punt de venda de flors de Girona, on anaven moltes famílies gironines a buscar rams i plantes, ho va continuar essent durant molts anys per donar un bon servei a qualsevol hora del dia. Respecte del tracte amical dels Baró vers els seus clients es recorda, a tall d'exemple, que l'esposa del arquitecte Rafael Masó, Esperança Bru, era clienta de la casa tot l'any; sobretot durant el mes de maig hi anava cada dia a comprar un ram de flors per adornar l'altar del mes de Maria que feia a casa seva. Era tanta la confiança que moltes vegades demanava les tisores i baixava al jardí on es triava, tallava i confeccionava el ram ella mateixa. Ramon Baró va morir l'1 de març de 1968, casualment el mateix dia i el mateix mes que el seu pare Eduard Baró, amb 37 anys de diferència.

En ser tota una novetat a Girona, el públic no acabava d'entendre una botiga dedicada exclusivament a la venda de flors

Carme Baró, del dibuix a les flors

Carme Baró va iniciar-se en l'ofici de la floristeria molt aviat, perquè dels dotze als tretze anys ja ajudava la seva mare cada dissabte a la parada de la Rambla, per la qual cosa deixava d'assistir a les classes de dibuix, que ha estat juntament amb les flors una de les seves passions. Carme Baró ha pintat i dibuixat sempre; d'ella són els dissenys del paper per embolicar de l'establiment. L'any 1940, quan els Baró van obrir la botiga del carrer Minali, Carme, que tenia catorze anys, va deixar els estudis i va començar a treballar d'aprenenta de florista al costat de la seva mare, que durant cinc anys li va anar ensenyant molts secrets de l'art de fer rams. Aquests primers anys no van ser gens fàcils, ja que acabava de passar la postguerra, les famílies estaven molt mancades de productes de primera necessitat i les flors es consideraven un article de luxe. Per altra banda, en ser tota una novetat a Girona, el públic no acabava d'entendre una botiga dedicada exclusivament a la venda de flors.

La casa de La Punxa, al fons de l'horta dels Baró.

L'any 1945, quan la seva mare va començar a regentar la parada de la plaça del Lleó, Carme es quedà al capdavant de la botiga, ajudada per una aprenenta que s'encarregava de portar els rams a domicili i que l'ajudava en la venda de flors, ja cada vegada més popular i a l'abast de més butxaques. D'altra banda, el seu pare s'encarregava de proveir tant la botiga com la parada del mercat amb les flors cultivades al jardí de la casa i a les hortes Massaguer, i també amb les que anava a comprar amb el tren a Barcelona i altres llocs. Uns anys més tard ja no s'havien de desplaçar, ja que els proveïdors els portaven les flors directament a la botiga o les enviaven per transportista. El dia 18 de maig de 1949, Carme Baró es va casar amb Robert Benito i dos anys més tard va néixer el seu únic fill, August. Arribats als anys cinquanta, la clientela de can Baró havia crescut molt, ja que servien flors a totes les esglésies i convents de Girona, a l'Ajuntament, a la Diputació, al Govern Civil, a la Comandància Militar, al Casino Gironí i als tres hotels més importants que hi havia a la ciutat

en aquells moments. Tenien també una selecta clientela habitual que solia fer comandes de flors setmanalment.

Pels voltants de l'any 1960, i davant el creixement del negoci, Carme Baró va haver de contractar dues dependents que van treballar al seu costat a la floristeria durant gairebé vint-i-cinc anys. En el transcurs d'aquests anys, van poder experimentar els avenços i les noves tècniques que anaven sorgint respecte a l'ornamentació amb flors. Així mateix es van adaptar als nous estils i modes que s'anaven implantant juntament amb les flors exòtiques arribades de l'estranger. L'any 1968 es van fer unes reformes molt importants a la botiga per tal de modernitzar-la i adaptar-la a les necessitats que el negoci i els nous temps exigien.

Carme Baró, en la seva llarga trajectòria com a florista, a més de portar la botiga va fer moltes ornamentacions. Durant 48 anys es va encarregar de decorar l'altar de la capella de Sant Narcís per la diada del patró de Girona. També durant molts anys, per Setmana Santa va adornar els passos del Davallament, de Sant Honorat, dels Dolors i del Sant Sepulcre. Un altre rengló molt important de la botiga eren els casaments, els quals comportaven les decoracions de l'església, del cotxe nupcial, de la casa de la núvia i el ram d'aquesta. Carme Baró recorda haver tingut fins a vuit casaments el mateix dia. Respecte als rams de núvia, afirma haver-ne fet de totes mides, formes i estils. Va haver de tancar la botiga l'any 1988 per raons de salut, quan li faltaven pocs mesos per celebrar els 50 anys darrere el taulell de la floristeria. Actualment continua vivint a la casa familiar de la pujada de les Pedreres, envoltada de flors i de records.

Anna Sánchez

és estudiant de la història gironina.